

Octáre v našom chotári

Nie každý vie, čo sú octáre. Je to rýchlorastúca drevina, ktorú si naši predkovia účelovo obľúbili. Octáre rýchlo rástli, mali riedke hladké, rovné a ľahké drevo. A robili z nich šťáby. Neviete, čo to sú šťáby? Predsa dlhé palice na objanie orechov. A veru, tí naši dedovia ich vysadili v chotári celkom dosť. Neviem, prečo ich volali octáre. Ale viem, že tie octáre sú vyhlásené na celom svete za invazívne dreviny a ich nebezpečnosť má celkom slušné štyridsiate miesto vo svetovom rebríčku nebezpečnosti. Nielen preto, lebo ich drevo, miazga, kôra, listy a semená sú jedovaté. Ale hlavne preto, lebo sú vysoko invazívne. Extrémne rýchlo sa rozmnožujú ľahučkými semenami, ktoré vietor (najmä v Lehote) zanáša ďaleko a ešte v ten rok vedia vyrásť do výšky až 2 m. V poliach, lesoch, záhradách bez kontroly. Koreňmi vylučujú jedy, ktoré bránia našim pôvodným drevinám klíčiť a rásť a takto tieto čínske dreviny zamorujú naše prostredie. To všetko, samozrejme nevedeli naši starí otcovia, ktorí nám po sebe zanechali toto dedičstvo.

Tento strom sa nazýva **Pajaseň žliazkatý** (lat. *Aliantus altissima*). Prvý krát ho v našom okolí vysadili r. 1803 ako raritný strom v parku v Lednici. V r. 2004 už bol evidovaný v Čechách na 202 lokalitách. Na Slovensku jeho mapovanie nie je známe. Strom dorastá do výšky cca 25 m. Kmeň má hladký, pomerne rovný, kôru hladkú, sivú. Listy nepríjemne páchnu po myšine. Arómu vydávajú žľazy na nepárno-párno zložených listoch, ktoré sú dlhé 30 – 100 cm. Jeho drevo je menejcenné a to aj pre vykurovanie. Jediným využitím tohto stromu je v Ázii to, že v ňom kladie vajíčka motýľ *Samia cynthia*, z ktorého zámotkov sa získava prírodný hodváb. Okrem uvedených nepríjemných vlastností ešte spomeniem dve podstatné. Šťava z jeho ktorejkoľvek časti spôsobuje alergie až pľuzgiere na pokožke. Strom vyžaduje našu pozornosť ešte kvôli ďalšej nepríjemnej a nebezpečnej vlastnosti. Vo veku 30 a viac rokov napáda jeho korene drevokazná huba, ktorá zničí pletivá a strom jedného dňa samovoľne padne. Oznamujem vám, že poľnohospodársky podnik Agrol s.r.o. v Lehote, ako užívateľ pôdy na pokyn Obecného úradu, ale hlavne na pokyn dendrológa RNDr. Viktora Sidora z Okresného úradu Nitra vyrúbal remízu týchto stromov z chotárnej časti Mešaš na jar 2016. Malá skupina vedľa parkoviska Jednoty vo dvore bola vyrúbaná a chemicky potlačená r. 2015. Túto likvidáciu nekompromisne prikazuje zákon o ochrane našej pôvodnej prírody 543/2002 Z.z.. Spomenuté zahŕňovanie kmeňov 30 ročných stromov bolo pri rúbaní potvrdené a toto rúbanie bolo preto nebezpečné. Pilčík naozaj nevedel predpokladať, kam sa strom po pílení zrúti.

Ohrozí nás na živote, či zdraví?

Najstarším pajaseňom, z ktorého sa asi rozmnožili ostatné je pomerne statný strom pri budove COOP Jednota. Podľa hrúbky kmeňa odhadujem jeho vek na úctyhodných 50 rokov. No keď som zistil, že strom je už silne napadnutý hubou okolo koreňa, uvedomil som si, že tento jedinec pri budove s veľkou frekvenciou ľudí a techniky, pri frekventovanej hlavnej ceste v blízkosti el vedenia, hrozí každú chvíľu pádom. Paragraf 7 spomenutého zákona jednoznačne určuje povinnosť majiteľovi, nájomcovi, či užívateľovi pozemku tieto invazívne dreviny zlikvidovať. Paragraf 69 vymedzuje povinnosť a právo obciam tieto druhy vyhľadávať a dbať o ich likvidáciu. V tejto záležitosti nie sú možné kompromisy s ktoroukoľvek záujmovou skupinou, tretím záujmom. Kompletná informácia o invazívnych rastlinách a drevinách v našom regióne bola zverejnená na jar r. 2015 na internetovom portáli obce v časti Ekológia a v časopise Lehota 1/2015. Neprimeraná reakcia niektorých občanov na výrub tohto druhu dreviny v lokalite Mešaš dala jasne najavo, že tieto články neboli akceptované. Z toho dôvodu vznikli nedorozumenia. Preto bolo nutné tieto informácie opäť sprístupniť verejnosti.

Majiteľ, užívateľ, či nájomca pozemku ak sa dozvie o tom, že na jeho pozemku sa vyskytujú invazívne druhy rastlín a drevín je povinný neodkladne tieto likvidovať v akúkoľvek ročnú dobu bez súhlasu akejkoľvek organizácie. Samozrejme, musí mať zdokumentované, že sa jednoznačne jedná o invazívny druh. V prípade Pajaseňa žliazkatého, alias Octára je to samozrejme zdokumentované.

Alan Dolog

V Lehote 23.3.2016